

Temesvári fókuszban a kétnyelvűség – motiválni a gyereket a maganyelv-tanulásra

A nyelvileg vegyes családban felnövő gyermekek anyanyelvhasználatának fejlesztését és maganyelv-tanulását segíti elő temesvári Integratio Alapítvány. A projektről a részt vevő pedagógusok számoltak be a *Magyar Közoktatásnak*.

Az anyanyelvnek az egyén életében betöltött privilegizált helyzetét talán senki sem kérdőjelezi meg. Ahogy a közhelyszerű kijelentés tartja: ezen imádkozunk, ezen vallunk legszívesebben szerelmet, és szép, nem szép, de káromkodni is ezen tudunk a legjobban – avagy a spontán érzelm kifejezések eszköze az anyanyelvünk. De akkor mi történik, amikor az egyik szülőnek egyféle, a másik szülőnek másféle az anyanyelve? Találkozunk olyan példakkal, amikor egymás között a szülők egy harmadik nyelvet használnak, s a gyermek is ezt tanulja meg anyanyelv-

ként, bár tény, hogy a romániai vegyes családokra nem ez a jellemző tendencia. A tömbmagyarság képzeletbeli határát átlépve, többféle nyelvhasználati szokást is megfigyelhetünk. Van, ahol a gyermek csak egy nyelvet tanul meg, van, ahol mindkettőt, s a legtöbbször talán az történik (bár erre nézvést talán az óvodák és elemi iskolák szolgálhatnának precíz adatokkal), hogy az egyiket jól érti és beszéli, a másikat pedig kevésbé. A temesvári Integratio Alapítvány az elmúlt években olyan foglalkozásokat valósított meg, amelyek a nyelvileg vegyes családban

felnövekvő gyermekek anyanyelvhasználatának fejlesztését és maganyelv-tanulását segítette, segíti elő. Az alapítvány nemrégiben olyan szakmai műhelyt szervezett különböző megyékből érkező pedagógusok számára, ahol közös munkával tananyagfejlesztést végeznek. Az eseményről a projekt felelősét, Erdei Ildikót, a temesvári Bartók Béla Elméleti Líceum igazgatóját kérdeztük, megszólaltattuk Tasi Ottilia tanítónőt, aki koordinálja a résztvevők munkáját, illetve néhány részt vevő is beszél a programmal kapcsolatos reményeiről, eddigi tapasztalatáról.

Fontos a korai kétnyelvűség kialakítása

– Az Integratio Alapítvány tananyagfejlesztő szakmai műhelyéről Erdei Ildikót, a temesvári Bartók-líceum igazgatóját kérdeztük. Pontosan melyek is ennek a műhelynek a célkitűzései?

– A temesvári Integratio Alapítvány az elmúlt tíz évben több olyan projektet is megvalósított, amelynek célja a nyelvileg vegyes családokban felnövekvő gyerekek ma-

szakmai műhely egy olyan projekt része, amely azt tűzte ki célul, hogy kidolgozzon egy tananyagot, amely akár az óvodapedagógusok és tanítók alapképzésében, akár a továbbképzésükben alkalmazható legyen. Az elmúlt évek tapasztalata azt mutatja, hogy a magyar tannyelvű óvodába és iskolába olyan gyerekeket is beíratnak, akik otthon nem (csak) magyarul beszélnek: Temes megyében minden második óvodás és minden harmadik kisiskolás olyan családból származik, ahol a kommunikáció nyelve elsősorban nem a magyar nyelv. Az intézményeket, az ott dolgozó óvodapedagógusokat és tanítókat kihívás elé állítja ez a helyzet, ezért fontos lehet a korai kétnyelvűség kialakításának elméleti és módszertani alapjait elsajátítani.

– A műhelyen nemcsak temesváriak vettek részt, ha jól tudom. Honnan érkeztek érdeklődők?

– A temesvári Bartók Béla Elméleti Líceumban 2017 márciusában konferenciát szerveztünk Nyelvileg vegyes családok gyerekei a magyar óvodában, iskolában címmel. A szakmai eseményen kilenc megye közel 50 pedagógusa tanácskozott szakértők és kutatók közreműködésével a kétnyelvűség kialakításának lehetőségeiről és kihívásairól. Ez az esemény, illetve az iránta való ilyen mértékű érdeklődése is azt jelezte számunkra, hogy a probléma nem korlátozódik pusztán a mi régiónkra, nem helyi jellegű, ezért nyitottunk más intézmények, települések felé. A mostani műhelyre 8–12 kollégát vártunk, de mivel nagyobb volt az érdeklődés, fogadtuk mindazokat a jelentkezőket, akik be akartak kapcsolódni a munkába. A helyi kollégák mellett aradi, dévai, szamosújvári, válszúti érdeklődők voltak jelen, de volt, aki Brassóból csatlakozott a módszertani munkához.

• Erdei Ildikó: „A szülőket és pedagógusokat is megszólítjuk.”

gyanyelv-tanulásának elősegítése volt. Ezek közül volt olyan, amely a szülőket szólította meg, mások pedig a magyar óvodákban és iskolákban dolgozó pedagógusoknak szóltak. A projektek eredményei közül a szülőknek szóló tájékoztatót vagy a maganyelv-tanulást elősegítő nyelvi játékokat emelném ki. Az augusztus 28–29-én megvalósult

– Mi volt a foglalkozás szakmai programja, mivel gazdagodhattak a résztvevők?

– A szakmai műhelyre olyan kollégák jelentkezését vártuk, akik a következő hónapokban egy-egy módszer kipróbálását vállalták. A műhely első felében a különböző módszereket mutattuk be, ezeket tanultuk meg, majd a második részben a teszteléssel kapcsolatos feladatokat beszéltük meg. A visszajelzések alapján azt mondhatom, hogy a kollégák pozitívan értékelték a találkozót, hasznosnak ítélték a tanult módszereket, technikákat és csak a tanácskozás idejének rövidségére panaszkodtak.

– Tervez-e az alapítvány több hasonló műhelyt, esetleg ennek az alkalomnak lesz-e folytatása, kiértékelése?

– A három hónapos próbaidőszak után, 2018 februárjában lesz egy újabb szakmai műhely, amelynek témája

„A szakmai eseményen kilenc megye közel 50 pedagógusa tanácskozott szakértők és kutatók közreműködésével a kétnyelvűség kialakításának lehetőségéről és kihívásairól.”

ezen tesztelési időszak eredményeinek megbeszélése lesz, ekkor kerül sor a képzési és taneszközcsomag véglegesítéséhez szükséges visszajelzések feldolgozására. Ugyanakkor októberben szervezünk a témában egy tesztképzést is Nagybányán óvodapedagógusok és tanítók részére. A képzési és taneszközcsomag végleges változatának elkészítése áprilusra várható.

– Kire, milyen szervezetekre számítanak a tananyag népszerűsítése terén?

– A projekt megvalósításában számítunk a szakértők és pedagógusok együttműködésére, kreativitásukra és szakmai tapasztalatukra, illetve az elkészülő tananyag felhasználásában, a jó gyakorlatok megosztásában pedig a szörványoktatási központok hálózatára és a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének partnerségére.

„Odafigyelünk arra, hogy a román fél se érezze magát kizártnak”

Tasi Ottilia a Bartók Béla Elméleti Líceumban tanít, a projektben szakértőként van jelen, ahogy ő fogalmazott: „koordinál(gat)ja” a többiek munkáját. Négy évet a Bihar megyei Érszőlősön tanított, 1991-től pedig Temesváron dolgozik. Az elmúlt évek tapasztalatairól, illetve a programba való bekapcsolódásának személyes és szakmai motivációjáról kérdeztük.

• **Tasi Ottilia:** „A legnagyobb kihívás, hogy örömmel jöjjön a gyermek.”

– Tanítóként milyen szempontból jelent kihívást az, ha egy gyermek vegyes anyanyelvű családból származik?

– A legnagyobb kihívás az, hogy a gyermek az iskolába örömmel jöjjön, ott jól érezze magát. Amennyiben nem vagy kevésbé tud magyarul, nehezebben tud társaival kommunikálni, játszani. Ettől szorongóvá válhat, kevesebb a sikerélménye. Ezt a helyzetet kell megelőzni, olyan meleg, befogadó környezetet teremteni, ahol motiválttá válik a magyar nyelv megtanulására. A másik kihívás a szülőkkel

való kommunikáció, kapcsolattartás. Már iskolába lépéskor elmondjuk, hogy a magyar nyelvű intézményben elsődleges a magyar nyelv használata, de a vegyes családok esetében odafigyelünk arra, hogy a román fél se érezze magát kizártnak. Úgy gondoljuk, ha a gyermeküknek a magyar iskolát választotta, bizalmat sugalltunk, hogy gyermeküknek a lehető legjobb oktatást-nevelést fogjuk nyújtani. Igyekszünk partnerré tenni mindabban a folyamatban, ami a nyelvtanulással együtt jár. Nincs rá receptünk, mi a jó megoldás. Mindenesetre a szülőértekezletet magyar nyelven tartjuk, akinek szükséges, amolyan „fülbé sugdosós” módon fordít a magyar házastárs vagy egy vállalkozó szülő. Az osztály levelező csoportján is magyarul kommunikálunk. A gyermekek egyéni értékelését, amit minden családdal külön-külön tartunk, valamint a fogadóórákat igény szerint bármelyik nyelven megtartjuk, s próbálunk minden kérdésre kielégítő választ adni.

– Mi motivált téged a tananyagfejlesztő műhelyen való részvételre, milyen eredményt vársz a programtól?

– A vegyes házasságokból származó gyermekek száma a magyar iskolában növekvő tendenciát mutat. Ezek tények. Örülünk neki, hiszen azt jelenti, intézményeinknek, pedagógusi munkánknak hitele van. Viszont erre nem vagyunk felkészülve. Sem a tanítóképzőkben, sem a tanárképzés során nem tanítják, milyen módszereket használjunk, hogyan változtassuk a hátrányt előnnyé, hogyan váljon a gyermek kétnyelvűvé úgy, hogy a nyelvtanulást ne teherként élje meg. A pedagógusok egymás tapasztalatából tanulva alkalmaznak különféle oktatási anyagokat, nyelvi fejlesztő játékokat, legtöbbször a tanórákon kívül. Ebben a programban megpróbálunk kicsit rendszerezni: néhány módszert, technikát „tesztelünk”, az eredményeket, tapasztalatokat úgy összegezzük, hogy egyfajta módszertani segítség legyen óvónők, tanítók számára, útmutató a korai nyelvtanítás elsajátításhoz.

Hogyan tanulnak meg magyarul a diákok a szórványkollégiumban?

A különböző megyékből, településekről érkező résztvevők sok tekintetben eltérő tapasztalati háttérrel rendelkeznek, azonban közös az anyanyelvoktatás iránti elkötelezettségük. Mindannyiukat arról kérdeztük, mi motiválta az Integratio Alapítvány tananyagfejlesztő projektjében való részvételüket.

• **Juhos Helga:** „A gyerekek jó része nem tudott magyarul”

Juhos Helga tanító, Szamosújvári Magyar Tannyelvű Elméleti Líceum: Tanügyi pályafutásomat a választói Kallós Zoltán Alapítványnál kezdtem, előbb kollégiumi pedagógus, később óvónő voltam. Erős szórványvidékről kerültek hozzánk a gyerekek. Nagy részük egyáltalán nem tudott magyarul. Nagyon sok módszert kipróbáltam annak érdekében, hogy az iskolába tőlem úgy kerüljön mindenik gyermek, hogy hétköznapi kommunikációs szinten értsen és beszéljen magyarul. Szamosújváron, ahol tanítóként dolgozom, újra szembesültem „kicsiben” ezzel a problémával, bár az osztályban csak három olyan diákom van, aki kétnyelvű családból származik. Továbbra is érdekel a téma, hogy melyik módszer(ek) alkalmazása a leghatékonyabb ebben a helyzetben. Mikor Fodor Emőke barátnőm és immár pedagógustársam a step by step módon működő osztályban elküldte nekem a felhívást erre a programra, nem is gondolkodtam, rögtön igent mondtam. A temesvári

alkalmon lendületes, odaadó, érdeklődő pedagógusokkal találkoztam, akik önzetlenül osztották meg tapasztalataikat a kétnyelvűség helyzetével kapcsolatban. Olyan didaktikai játékokat, iskolán kívüli tevékenységeket mutattak be, amelyeknek segítségével felzárkóztathatjuk a nyelvi

„Nagyon sok módszert kipróbáltam annak érdekében, hogy az iskolába tőlem úgy kerüljön mindenik gyermek, hogy hétköznapi kommunikációs szinten értsen és beszéljen magyarul.”

nehézségekkel küzdő gyerekeket azon társaikhoz, akiknek nincs ilyen problémájuk, és amelyekkel nem utolsósorban a magyar oktatást vonzóvá tudjuk tenni a szülők számára is. En úgy gondolom, hogy ott valami jó kezdődött el. Együtt többet tehetünk a probléma kezelése érdekében. Mosolyogva és tele reményekkel tértem haza, és alig várom a viszontlátást, a kiértékelést és a folytatást.

• **Fodor Emőke:** „Nagy örömmel csatlakoztam a programhoz”

Fodor Emőke tanító, Szamosújvári Magyar Tannyelvű Elméleti Líceum: Temesvárral, illetve a Bartók-líceummal és az Integratio Alapítvánnyal régi a barátság. Egy hullámhosszon vagyunk olyan oktatásszervezési kérdésekben, mint a kétnyelvűség, magyar identitáserősítő programok, iskolán kívüli nevelési és oktatási programok. Úgy gondolom, hogy bár számbelileg kevesebben vannak, néhány dologban jégtörők. Ilyen ez a kétnyelvűségprojekt is, amelybe mi is bekapcsolódunk. Nagy örömmel csatlakoztam, hiszen konkrét eszközökkel történik a diákok felmérése, fejlesztése. Úgy gondolom, hogy el kell végre jutni a sok elméleti megközelítéstől a gyakorlati jó példákig. Bizom benne, hogy ez a projekt az utóbbi lesz.

A képzési csomag elemei

A PADE Alapítvány támogatásával megvalósuló képzési és taneszközcsoomagnak több tervezett eleme van: a.) a korai kétnyelvűség kialakításának elméleti és módszertani alapjairól jegyzet készül az óvodapedagógusok és a tanítók számára, illetve e-tanulós változat is; b.) játék- és gyakorlatgyűjtemény; c.) oktatójáték-csomag; d.) útmutató intézményvezetők számára; e.) kétnyelvű tájékoztató nyelvileg vegyes családok számára; f.) óvodabűtorterv annak érdekében, hogy a kétnyelvűség kialakításában a helyek módszerét eredménnyel tudják alkalmazni.

DÉNES GABRIELLA

